

Tantárgyi követelmény

FDB1407, FDB1407L, FDO1213 Általános természetföldrajz I.

(elmélet, a tárgy kollokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

A Föld fejlődése és szerkezete. A földfelszín vízszintes és függőleges tagozódása. A szilárd kéreg. A Föld belső szerkezete. Földmodellek.

A Föld belsejének hőmérséklete. A földmágnesség. A nehézségi erő. A kontinensek és az óceánok keletkezése.

A kontinensvándorlás elmélete. A lemeztektonika. A kontinensek vándorlása. A Pangea (és a Gondwana) meglétének bizonyítékai.

A földkéreg szerkezetét kialakító folyamatok. Törések, vetődések, gyűrődések. Epirogenézis. A hegységképződés elméletei. A hegységek tektogenetikus alaptípusai. Hegységképződések a proterozoikumban, az óidőben, a középidőben és az újidőben.

A magmatizmus és a vulkanizmus földrajzi jelenségei. A plutonizmus folyamata és a plutonok főbb formátípusai. Szubvulkáni formák. A vulkanizmus felszíni jelenségeinek morfológiai csoportjai. A felszíni vulkánosság anyagprodukciója. Funkcionális és morfológiai vulkántípusok. Robbanásos, kiömlési és vegyes vulkántípusok. Monogenetikus és poligenetikus vulkánok. Iszapvulkánosság és a vulkáni utóműködés típusai. Tenger alatti vulkánosság. A vulkánosság földrajzi területi rendje és kapcsolata a lemezszegélyekkel.

A földrengések, a földrengések erősségének fokozatai. A földrengések formaképző hatásai.

A víz földrajza. A víz fizikai és kémiai tulajdonságai. A Föld vízkészlete és a vízkészlet származása. A víz körforgása, vízháztartás.

A világtenger horizontális és vertikális tagozódása. A tengervíz anyagforgalma. A sótartalom eloszlása. A tengervíz hőháztartása. A hőmérséklet regionális változásai. A tenger jege. A tengervíz mozgásai. A hullámozás. A tengeráramlások. A tengerjárás.

A vízfolyások földrajza. A vízfolyás fogalma, vízfolyástípusok. Források és torkolatok.

Vízgyűjtők és vízválasztók. A vízfolyások nagysága. A vízhálózat alakrajzi jellemzői. A vízgyűjtő területek morfológiai jellemzői. Folyó- és völgyszakaszok morfológiai paraméterei. A vízhálózat rajzolata. A vízfolyások vízszállítása. Felszíni lefolyás. Felszín alatti lefolyás. Vízáramlás és vízjárás rendszerek.

A vízfolyások fizikája. A vízfolyások természete. A folyók esése. A mederformálás mechanizmusa. A vízfolyások hordalékszállítása. A folyóvizek hőháztartása. Jég a folyókon.

A tavak földrajza. A tómedencék genetikai típusai. Endogén, exogén, kozmikus és antropogén hatásokra kialakult tómedencék.

A tavak földrajzi elterjedése. A tavak vízháztartása, hőháztartása. Termikus tótípusok.

Biológiai tótípusok. A tavak fejlődése és pusztulása.

Felszín alatti vizek. A felszín alatti víz elhelyezkedése. A talajnedvesség. A talajvíz.

Talajvíztípusok. Talajvízháztartás. Rétegvíz.

Résvíz. A karsztvíz helyzete és típusai. A felszín alatti vizek hőmérséklete, minősége. A felszín alatti vizek felszínre lépése – a források.

Évközi ellenőrzés módja: zárhelyi dolgozat

Tervezett időpontja: december első hete

A vizsgára bocsátás feltétele: az előadások rendszeres látogatása, a zárhelyi dolgozat legalább elégséges szintű megírása (a levelező hallgatókra ez nem vonatkozik)

Kötelező és ajánlott irodalom:

Szabó József (szerk.), Gábris Gyula (szerk.) Általános természetföldrajz I.-II.

ELTE Eötvös Kiadó, 2013

Borsy Z. (szerk.): Általános természetföldrajz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz I. A Föld belső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz II. A Föld külső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1995

Lóki J. – Szabó J.: A külső erők geomorfológiája. Debrecen, 2004

Gábris Gy.: Éghajlati felszínalakok I. Periglaciális geomorfológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994

Almássy E.: Hidrológia-hidrográfia. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977

Czelnai R.: A világóceán. Modern fizikai oceanográfia. Vince Kiadó, Budapest, 1999

Dozier J. – Marsh W. M.: Landscape an introduction to physical geography. USA, 1981

Lovász Gy.: Általános vízföldrajz. Egyetemi Tankönyv. Pécs, 2000

Butzer K. W.: A földfelszín formakincse. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986

Justyák J. – Szász G.: Az éghajlat, a növényzet és a talaj övezetes elrendeződése a Földön. Debrecen, 2001

Bárány I.: Talajföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989

Nyíregyháza, 2015. szeptember 07.

Dr. Dobány Zoltán

főiskolai docens

Tantárgyi követelmény

FDB1607, FDB1607L Kontinensek földrajza I.

(Észak-, Közép- és Dél-Amerika, Afrika, Ausztrália és Óceánia természeti földrajza. Elmélet, a tárgy kolokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

Észak-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, morfológiai egységei. Észak-Amerika éghajlata, vízrajza. Észak-Amerika természetes növénytakarója, állatvilága, talajai. Észak-Amerika tájai. A Kanadai pajzs, az Appalache-hegység. A Kordillerák hegylánca. A Sziklás-hegység. A Belső-medencesor, a Pacifikus-hegységrendszer. A Belső-síkság

Közép-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, felszíne. Közép-Amerika éghajlata, vízrajza, növényzete, állatvilága, talajai. Közép-Amerika tájai. Dél-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, felszíne. Dél-Amerika éghajlata, vízrajza, természetes növénytakarója, állatvilága, talajai. Dél-Amerikai tájai. Dél-Amerika masszívumai. Dél-Amerika alföldjei, medencéi. Az Andok

Afrika természeti viszonyai (helyzete, felszíne, kialakulása, földtani felépítése, éghajlata, vízrajza, természetes növényzete, állatvilága, talajai). A társadalom hatása a környezetre. Afrika nagytájainak természeti földrajza (Dél-Afrika, Kelet-Afrika, Északkelet-Afrika, Egyenlítői-Afrika, Felső-Guinea, Szudán, Szahara, Atlasz-vidék, Szigetek és szigetcsoportok) Ausztrália természeti földrajza (helyzete, felszíne, kialakulása, földtani felépítése, éghajlata, vízrajza, természetes növényzete, állatvilága, talajai). Ausztrália nagytájainak természetföldrajza (Nyugat-auztráliai pajzs, Belső-auztráliai medencerendszer, Kelet-Ausztráliai hegyvidék, Nagy-korallzátony)

Óceánia természeti földrajza (Óceánia batimorfológiája, Óceánia szigettípusai, Óceánia éghajlata, a Csendes-óceán tengeráramlásai, Óceánia természetes növényzete és állatvilága, Óceánia szigeteinek természeti földrajzi sajátosságai)

Az évközi ellenőrzés módja: zárthelyi dolgozat

Tervezett időpontok: december első hete

A vizsgára bocsátás feltétele: az előadások rendszeres látogatása, a zárthelyi dolgozat legalább elégséges szintű megírása (a levelező hallgatókra ez nem vonatkozik)

Kötelező, illetve ajánlott irodalom:

Gábris Gy. (szerk.): Regionális természetföldrajzi atlasz, Tengerentúli világrészek, ELTE Eötvös kiadó, Budapest 1999

Pinczés Z.: Regionális természeti földrajz. Tankönyvkiadó, Bp. 1982

Gertig Béla (szerk.): Kontinensek földrajza II. Tankönyvkiadó Budapest, 1989. (csak a kijelölt fejezetek)

Afrika és a Közel-Kelet földrajza. (szerk.: Probáld Ferenc), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2002. (csak Afrika)

Gruber László: Ausztrália, Óceánia és Antarktisz természeti földrajza. JATEPress, Szeged, 1998.

Balázs Dénes: Ausztrália, Óceánia, Antarktisz. Gondolat, Budapest, 1978.

Nyíregyháza, 2015. szeptember 07.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Tantárgyi követelmények

FDO 1215, FDB 1409, FDB 1409L Általános természeti földrajz III.

(Gyakorlat, amelyen a részvétel kötelező! A tárgy gyakorlati jegy megszerzésével végződik)

Az elsajátítandó ismeretanyag:

A külső erők eróziós és akkumulációs tevékenysége és ezek megismerésére alkalmas terepi, laboratóriumi vizsgálati módszerek. Alapvető szedimentológiai vizsgálatok. Üledékek fizikai tulajdonságainak vizsgálata a létrehozó erők függvényében: szemcsetulajdonságok elemzése. Terepasztali gyakorlatok az eróziós és akkumulációs folyamatok jellemzésére. A morfometriai tulajdonságok kapcsolata a kialakító belső és külső erőkkel. Általános morfometriai térképek és mutatók geoinformatikai elkészítése, domborzatelemzés. Földtani, felszínalaktani szelvények (kereszt-szelvény, hossz-szelvény, földtani szelvény, vulkáni formarekonstrukció) és modellek készítése, és elemzése. Hidrogeográfiai jellemzők elemzése és bemutatása. Völgy- és vízgyűjtő karakterisztika geoinformatikai ábrázolása és értelmezése. Terepi talajvizsgálatok: talajszelvény készítése, kiértékelése. Talajfizikai és kémiai paraméterek vizsgálata. Hidrológiai jellemzők vizsgálata. Biogeográfiai gyakorlatok.

Évközi ellenőrzés módja: zárhelyi dolgozatok, illetve írásbeli munkák beadása

A zárhelyi dolgozatok tervezett időpontjai: november második és december első hete

A beadandó munkákat december második hetében kell leadni!

A gyakorlati jegy megszerzésének feltételei: az gyakorlati foglalkozások rendszeres látogatása, a zárhelyi dolgozatok legalább elégséges szintű megírása, a beadandó munkák legalább elégséges szinten történő elkészítése (a levelező hallgatókra ez nem vonatkozik). *A heti óraszám háromszorosát meghaladó hiányzás esetén a gyakorlatvezető megtagadhatja a gyakorlati jegy megadását. Ebben az esetben a NEPTUN rendszerbe a „nem értékelhető” bejegyzés kerül. A gyakorlati jegy megszerzése ebben az esetben a vizsgaidőszakban nem kísérelhető meg!*

Kötelező, ajánlott irodalom :

Félegyházi E. - Kiss T. - Szabó J. 2006. Természetföldrajzi gyakorlatok. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 170 p.

Angyal Zs. szerk. 2012. Környezettudományi terepgyakorlat. ELTE TTK, Typotex Kiadó, Budapest, 290 p.

Stelczer K. 2000. A vízkészlet-gazdálkodás hidrológiai alapjai. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 412 p.

Mucsi L. - Kovács F. - Szatmári J. - Nagyvárad L. 2011. Geoinformatika alapjai. E-jegyzet, SZTE

Lóczy D. szerk. 2007-2008. Geomorfológia I.-II. Dialog Campus, Pécs

Nyíregyháza, 2015. szeptember 7.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Tantárgyi követelmény

FDB 2208, FDB2208L Művelődéstörténet

(elmélet, a tárgy kollokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

Az emberiség őstörténete, az őskor művészete. Az ókori Közel-Kelet

Az ókori Egyiptom. A minósziak és a mükénéiek, az archaikus és a klasszikus görög világ
Róma és a Római Birodalom. A Bizánci Birodalom. Európa nyugati, középső és északi része
a vaskortól a 10-11. századig

Kína, Japán és India néhány művelődéstörténeti vonatkozása. Az iszlám világa

Korai civilizációk Európán kívül

A román kori művészet és a gótika világa. A reneszánsz világa. A felvilágosodás Európában

A művészeti stílusok évszázadai

Évközi ellenőrzés módja: -

Tervezett időpontja: -

A vizsgára bocsátás feltétele: az előadások rendszeres látogatása (a levelező hallgatókra ez nem vonatkozik)

Kötelező, illetve ajánlott irodalom:

Gucziné- Dr. Huszti Gy.: Művelődéstörténet. Képzőművészeti Kiadó, Bp. 2002

Crofton, I.: Egyetemes Guinness Enciklopédia. Budapest, 1992 (Csak kijelölt fejezetek.)

Harenberg, B. (szerk.): Az emberiség krónikája. 1990 (Csak kijelölt fejezetek.)

Gombrich, E. H.: A művészet története. Budapest, 1978

M. Kiss P.: Művészetről mindenkinek. Budapest, 1973

Rowley, G. (szerk.): A zene könyve. Budapest, 1983

Új képes történelem 1-29. kötet. (Larousse-Officina Nova, illetve Magyar Könyvklub-
Helikon Kiadó), Budapest, 1990-es évek

Léderer E.: Egyetemes művelődéstörténet. Budapest, 1992 (reprint kiadás!)

Friedell, E.: Az újkori kultúrák története I-V. Budapest, 1989-1993

Caselli, G.: A reneszánsz és az Újvilág. Budapest, 1991

Guy, J.: Egyiptomi élet. Görög élet. Római élet. Budapest, 2000

Goldziher I.: Az iszlám kultúrája. Budapest, 1981

Heussi, K.: Az egyháztörténet kézikönyve. Budapest, 2000

Nyíregyháza, 2015. szeptember 07.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens